

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

G. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{12}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg št. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 1. V Ljubljani, 15. januarja 1915. Letnik XXXII.

Obseg: O trebljenju krav. — Deteljni drobir za prasiče. — Navodila za merjenje lesa. — Pokladajte živini močna krmila, zlasti sezamove tropine! — Umetna gnojila za zimo in pomlad! — Nova važna knjiga za kmete. — Vprašanja in odgovori. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

O trebljenju krav.

Ko je krava storila, je prav posebno skrbeti, da se pravilno in pravočasno otrebi; novorojeno tele je namreč v telčniku živelu in ležalo v jajčnih kožah, ktere se za časa brejosti bradavice (gobe) trdno spojajo s telčnikom. Po porodu morajo te jajčne kože (trebilo ali posteljica) oditi od krave, to je iz telčnika.

Pri rednih, t. j. zdravih porodih, gre trebilo od krave s pomočjo naknadnih popadkov; ti slede glavnim popadkom, kateri povzročajo porod v štirih do šestih urah. Ti naknadni popadki so pri nekterih kravah zelo silni; živali krive hrbet, tišče in se napenjajo. Lehko se pripeti, da krave dobe trud, t. j. da pride del telčnika ali pa ves telčnik obrnjen iz krave. Pogosto se to zgodi posebno pri kravah, ki so trutu podvržene.

Pri pravilnem porodu se torej krava čez štiri do šest ur otrebi; če se pa šele v teku prvih dveh dni, ji pa tudi nič ne škoduje. Če pa trebilo (posteljica) ostane dlje časa v kravi, se prične v telčniku razkrajati ter gniti; iz krave vise smrdljivi kosi trebila gnusne barve. Krava, ki se pravočasno ne otrebi, postaja bolna, dobi groznico, ne mara jesti, izgubi mleko in se navadno otrebi šele čez devet do dvanajst dni. Nato šele prične zopet okrevati. Če se pa celo v tem času ne otrebi, potem trebilo gnije in

razpada v telčniku v kosce in iz sramnice teče močno smrdeč gnoj.

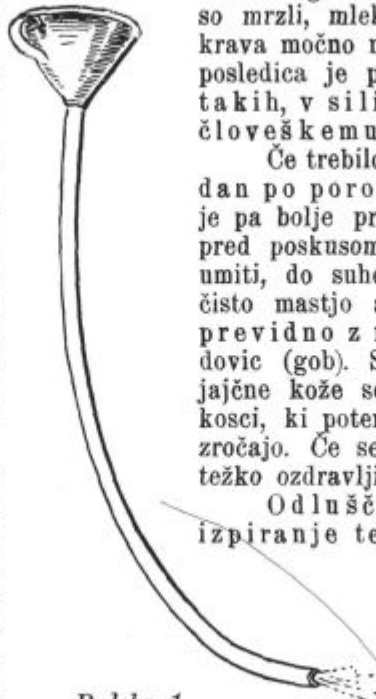
Gnijoče trebilo povzroči vnetje telčnika, in ker preidejo njega gnile snovi v kri, splošno obolenje krave: Krava izgubi tek, nerada prežvekuje, ušesa in rogovi so mrzli, mleko se pa posuši. Tupatam se tako bolna krava močno napenja in izceja smrdljiv gnoj. Navadna posledica je počasno hiranje in končno smrt. Meso takih, v sili zaklanih krav, ni užitno ter je človeškemu zdravju škodljivo.

Če trebilo noče samoodsebe iz krave, naj se tretji dan po porodu z roko odlušči od telčnika. To delo je pa bolje prepustiti živinozdravniku. Roko je treba pred poskusom z milom in gorke vodo temeljito dobro umiti, do suhega obrisati, nato pa namazati s kako čisto mastjo ali z oljem. Jajčna koža naj se prav previdno z nategavanjem odloči od telčnikovih bradavic (gob). Silo rabiti je popolnoma napačno, kajti jajčne kože se že odtrgajo, a na bradavicah ostanejo kosci, ki potem gnijejo in gori popisano bolezen povzročajo. Če se ne pripeti kaj hujšega, more nastati težko ozdravljivi beli tok.

Odluščenje trebila prav zelo pospeši izpiranje telčnika s 40—45°C gorke vodo. Izpirati je treba pri rednih porodih, če trebilo ne gre od živali, prva dva dni po porodu, pri navadnih porodih in pri izvrženju pa je treba telčnik takoj po porodu izprati z gorke vodo.

Podoba 1.

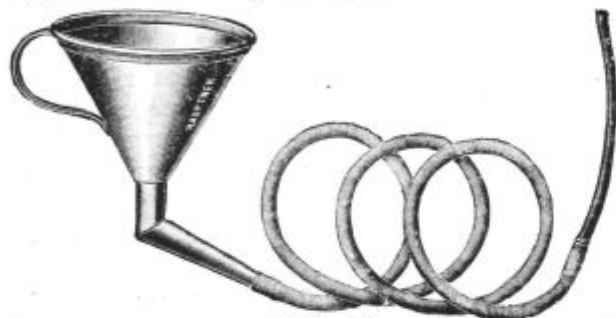
Za izpiranje rabijo $1\frac{1}{2}$ do 2 m dolgo in 1 cm debelo kavčukovo cev, ki ima na enem koncu nataknen navaden lij, kakršen je pri vsaki hiši.

Dobi se pa tudi v to svrhu nalašč prirejena naprava, ki jo kaže pod. 2.

Konec kavčukove cevi se z oljem namazan potisne z desno roko globoko v odprt telčnik, kakor kaže pod. 3., z levo roko se drži lij, kar se da visoko, to pa zato, da pritiska vodo iz višine; kak pomočnik pa naj lij polni z vodo. Vsled pritiska teče voda v telčnik (glej pod. 3.)

Tako izbrizgovanje telčnika, maternice ali sramnice stori dobro tudi pri drugih boleznih kravjih spolovil (pri vnetju maternice, pri belem toku, kužnem vnetju spolovil). V takih slučajih pa je treba dodati gorki vodi kakega razkužila ali zdravila. Tako kavčukovo cev z lijem naj ima torej vsak boljši živinorejec, kmetijska podružnica ali vas, ker služi tudi za kliširanje govedi, konj in prasičev. Po vsaki porabi je kavčukovo cev in lij temeljito očistiti z vročo milnico.

Podoba 2.

Več kakor tri dni se ne sme čakati z otrebljenjem krave, ki je storila, pa bodisi, da se otrebi sama odsebe ali pa s tujo pomočjo, kajti, če prične trebilo v telčniku gniti, more nevarno zboleti krava vsled zastrupljenja krvi.

Pri luščenju trebila se more pri največji previdnosti raniti sluzno kožo telčnika, to je bradavic (gob); te rane so najpripravnejše odprtine, za prestop strupenih snovi gnijočega trebila v kri; zato mora vsakemu odluščenju trebila z roko slediti izbrizgovanje telčnika s kako razkužilno raztopino.

Imamo tudi zdravila, ki pospeše otrebljenje, toda rabi naj jih vedno le živinozdravnik. Mimogrede omenjamo, da je izborno sredstvo proti pretečemu zastrupljenju krvi „Kolargol“, ki ga pa more in sme rabiti le živinozdravnik.

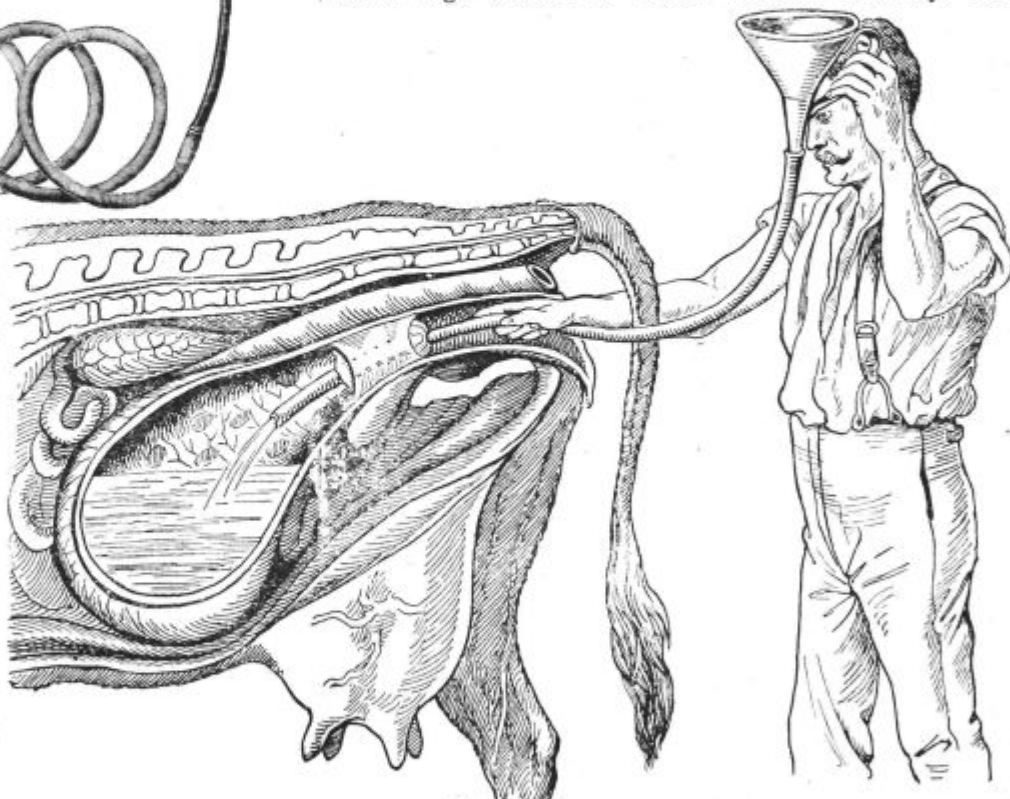
Počasno ali prepozno otrebljenje krave, ki je storila, je skoraj vedno posledica nerednega oteletenja ali izvrženja, s kužnim izvrženjem pa, ki se sedaj pri nas tako pogosto pojavlja, je skoraj redno združena. Vzrok temu so slabotni popadki pri izvrženju, torej nezadostno krčenje telčnika. Pri rednih, dovolj močnih poporodnih popadkih je zastajanje trebila izključeno. Opazujemo pa ga tedaj, če so poporodni popadki slabotni, kar se dogaja pri preveč raztegnjenem telčniku, če krava stori dvojčka, vodenično tele ali če porod predolgo traja.

Izkušnja uči, da se včasih v kakem kraju ali v kaki pokrajini večina krav ne otrebi pravočasno ali pa sploh ne. Tedaj se more govoriti o nekakem „kužnem neotreblijenju krav“. Ta neprilika ima svoj vir v prazni, slabi krmil z mokrih tla in ki ima v sebi premalo rudninskih hranilnih snovi, zlasti premalo apna in fosforove kisline. Taka krma oslabi mišičevje telčnika in cel život. Proti temu so najboljša sredstva pokladanje močnih krmil, klajnega apna in redno gnojenje travnikov s fosfatnimi in apnenimi gnojili.

Deteljni drobir za prasiče.

Znano je, da je mlada detelja izvrstna za prasiče in se prasiči na taki paši prav dobro počutijo in rede. Imamo kraje na Nemškem, kjer je poletna reja po deteljšjih že močno vpeljana.

Prasičem prija mlada detelja, ker je tečna in lahko prebavna, ker je bogata beljakovin in škroba in razen tega okusna in sočna. Podobno učinkuje tudi

Podoba 3.

mlada, sočna zelena trava, če ima tudi nekaj manj beljakovine v sebi. Znano nam je, da se prasiči tudi na taki paši izvrstno počutijo.

Pa tudi suha detelja ni brez pomena za prasičjo klajo, posebno v takih časih ne, kakor so sedanji. Četudi suha krma vobče ne velja za prasičji želodec, ker je pretrda, prebogata na suhi vlaknini in zaradi tega težko prebavljiva, se da vendar tudi suha krma rabiti za prasičjo klajo, če je pripravne kakovosti in prav pripravljena. Suha rezanica ni za prasiče in nikoli ne bo! Prav dobro se da pa porabiti n. pr. deteljni in seneni drobir, če se dobro pripravi in če se meša med kuhano korenstvo. Isto velja za dobro deteljno rezanico, če je bila detelja o pravem času pokošena in je dosti mehka.

V takem času kakor letos, ko moramo na vse

strani varčevati z živežem in krmo, pridejo tudi taka krmila za prasiče v veljavo. Sicer je pa deteljni drobir vreden, da ga vsako leto krmimo prasičem. O tečnosti detelje imamo izkušnje že pri drugih živalih. Škodilo pa ne bo, če podam na tem mestu malo sliko o njeni tečnosti in jo primerjam s krompirjem in otrobi. Ker je tečnost zavisna predvsem od beljakovin in zlasti v tem slučaju tudi od množine škroba, ozir. sladkorja, naj govore samo te številke.

V sebi ima:

krompir	povprečno	1.1%	beljakovine	in	18.9%	škroba
pšen. otrobi	>	11%	>	>	37.1%	>
dom. detelja	>	8.5%	>	>	26%	>

Te številke nam kažejo, kako tečna je detelja v primeri s krompirjem in pšeničnimi otrobi. Čeprav niso sestavine teh krmil nadrobno našteje, so nam že te številke zadostna slika vrednosti detelje. Še tečnejši kakor detelja je pa deteljni drobir, ki obstoja iz samega drobnega lističja in cvetja.

Pri pokladanju navedene suhe krme je seveda važno, da se prav pripravi. Priporoča se zaradi tega, da poparimo deteljni drobir in deteljno rezanico v pripravnih posodi in za vsak dan sproti. Zgodi naj se to zvečer, a posoda naj se pokrije, da se čez noč krma greje in mehča. Drugo jutro in čez dan naj se pa poparjena detelja krmi skupaj s kuhanim korenstvom, kar je prav dobra prasičja klaja.

Po drugih krajih krmijo prasičem redno tudi ajdove in ovsene pleve, primešane drugi kuhi. To vpliva ugodno na celo prebavo, in krmila se na ta način najbolj izkoriščajo. Seveda je treba tudi te pleve popariti in zmehčati, da bolj zaležejo.

Letos manjka povsod krompirja za prasiče. Zato nadomeščajte krompir z drugim korenstvom. To bo tem lažje, če vsaj deloma porabljamo tudi taka cena domača krmila kakor ste deteljni drobir in deteljna rezanica.

Rohrman.

Navodila za merjenje lesa.

Priznati se mora, da zna naš posestnik vobče prav dobro pretehtati in izmeriti svoje poljske pridelke in ceniti njih vrednost. Tudi je vedno točno poučen o tržnih cenah, ktere poizve ob tržnih dneh in ob semnjih v mestu ali pa doma iz časnikov. Pridelke, ki mu preostajajo čez domače potrebe, torej s pridom speča in redkokdaj je pri taki prodaji oškodovan. Ker so poljski pridelki vsakoletni, si skrben gospodar dohodke od leta do leta lahko nekoliko pomnoži, če pri obdelovanju vpošteva nove izkušnje in prideluje to, kar mu največ zaleže.

Drugače je z njegovimi dohodki iz gozda, osobito z lesom, ki pride tu največ v poštev. V gozdih so namreč razdobja doraslosti velika. Že v dolenskih kolosekih preteče povprečno 8—10 let, preden dorase na izsekanih prostorih zopet porabno kolje. Če pa zapusti oče sinu posekan bukov, hrastov ali jelov gozd, se bo sin bore malo okoristil z njim. Nekoliko drv si bo na starost še morda nasekal v njem, a da bi mu dorasel tam iznova stavbni les, to bo doživel le redkokrat.

To je tudi eden glavnih vzrokov, da se naš kmečki posestnik premalo zanima za gozd, da gozdno gospodarstvo sploh ne napreduje enako kmetijskemu. In vendar bi si ravno z umnejšim gozdarstvom lahko dohodke izdatno pomnožil, če bi varčeval, pazil, da se porabi vsaka trska v prid, posebno pa skrbel, da spravi

les, ki ga ne rabi doma, po primerni ceni v denar. Toda prvi pogoj zato je, da zna gospodar množino lesa sam prav ceniti, to je, da vé koliko ga je. In temu naš posestnik ni tako privajen kakor pri poljskih pridelkih, ker dohodek iz gozda se poredko ponavlja. Drva poseka, napravi in zloži navadno sam, potem pa jih pripelje kupcu na dom ali pa jih proda na mestu po tržni ceni.

Če pa proda bukov les oglarju, da ga poseka in pokuha v oglje, vem iz lastne izkušnje kolikokrat se račun ne vjema, če se niso zložila drva preje v sklade in je treba izmeriti šele vsebino kop. Stavbinski les se proda navadno na štoru, kupčija se napravi kar povprek za ves gozd ali pa izbere kupec ugajajoča debela. Seka in spravlja les običajno kupec. Naravno je, da je taka prodaja za posestnika tem neugodnejša, čim manj zna izmeriti in ceniti stoječ les, nasproti lesotržcu, ki presodi že na prvi pogled, koliko je vreden. Toda ne samo v tem slučaju, temveč tudi če posestnik svoj les sam seka in šele izdelan proda, mora znati odmeriti ga in ceniti, da je obvarovan vsake škode.

V spoznanju, da so pravilno oskrbovani gozdi ena glavnih opor napredka v kmetijstvu, priobčuje c. kr. kmetijska družba kranjska v svojem glasilu že mnogo let tudi spise gozdarske vsebine ter skuša tako odpraviti nedostatke gozdnega gospodarstva in dovesti posestnike do umnejšega varčnejšega oskrbovanja gozdov. Da jim nudi priliko priučiti se pravilnemu merjenju lesa, je izdala in založila zdaj, kot XIV. vvezek „Kmetijske knjižnice“ spretno sestavljeno, 106 strani obsegajočo lično knjižico „Poljudna navodila za merjenje lesa“, ki stane za družbene ude K 1.50, vezana K 2.— s poštuino vred, za neude K 1.80, vezana K 2.30 brez poštuine.

Kratko, pa jedrnato, lahko umljivo je razloženo v knjižici vse, kar je treba za merjenje lesa in običajnih lesnih izdelkov. Navodilu za merjenje hlodov, posekanih celih debel, in raznega kolja sledi poduk, kako meriti stoječ les, kako določiti množino (telesnino) stoječega drevja celih gozdov, kako izračunati, koliko lesa prirase na posameznem deblu in v celih gozdih vsako leto in povprečno. Naslednja poglavja se bavijo z določitvijo telesnine obtesanega lesa in desk, s prostornino pri nas običajnih ogljarskih kop in drv v skladih. V dodatku je kratko razložena pretvoritev novih mer v stare in narobe, s posebnim ozirom nato, kar se potrebuje pri gozdnem gospodarstvu in pri lesni trgovini.

Posameznim poglavjem so dodane tabele, ki prihranijo skoraj ves račun, če se uporabljajo po navodilih. Za hlod, kojega dolžino in srednjo debelino smo odmerili, poiščemo iz tabel telesnino, itd.

Navodila pojasnjujejo primerne slike.

Ni dvoma, da bo knjižica dobro došla gozdnim posestnikom, gotovo bodo pa posegli po nji tudi vsi, ki imajo posla z gozdi: gozdarsko osebje, gospodarska društva, lesotržci, itd., kajti to je prvo strokovnjško in vendar poljudno prirejeno delo te stroke v slovenskem jeziku.

A. G.

Nova važna knjiga za kmete.

„Poljudna navodila za merjenje lesa“ je naslov XIV. vvezku „Kmetijske knjižnice“, ki ga je spisal c. kr. gozdarski komisar g. Anton Šivic v Ljubljani in ga je ravnokar izdala v svoji založbi c. kr. kmetijska

družba kranjska v Ljubljani. O malokteri prodaji je kmet tako malo poučen kakor o prodaji lesa; zato je največkrat izročena na milost in nemilost lesotržcev. Tisti, ki trpi vsled teh razmer škodo, je kmet in tisti, ki od njegove škode bogati, je lesotržec. Skrajni čas je bil, da je izšla poljudno spisana knjiga o merjenju lesa, ki kmetu razodeva „skrivnosti“ lesne kupčije, ki mu bo torej navodilo kako naj se ravna pri prodaji gozdov ali lesa, da bo iztržil toliko, kolikor mu gre po vrednosti njegove lastnine. Pri nas je posebno važna prodaja lesa na Laško, kjer računajo še vedno po starih laških merah in v tem se naš kmet prav nič ne spozna. Zato je tolikokrat varan in posebna prednost gori imenovane nove knjige je, da poučuje v tabelah razmerje med našimi in starimi v trgovini še vedno običajnimi starimi laškimi merami. Vrhutega vsebuje knjiga vsa potrebna izračunjenja za stoječ in raznovrsten posekan in rezan les. Kdor hoče ceniti in prodajati svoj gozd ali prodajati posekan ali obrezan les, najde v tej knjigi vse potrebne podatke in če noče biti varan, naj kupi to knjigo, kajti mali izdatek za knjigo se mu bogato povrne pri kupčiji, ker spozna na podlagi tega poljudnega navodila vrednost svojega gozdnega pridelka, da mu ne bo treba več verjeti le besedam kakega prebrisanega lesotržca, ki se hoče okoristiti s kmetovo nevednostjo. Pri vsaki kupčiji dandanes le tisti najbolje uspeva, ki se o njej najbolje spozna. Knjiga „Poljudno navodilo za merjenje lesa“ stane pri c. kr. kmetijski družbi kranjski v Ljubljani za družbene ude s poštnino vred nevezana K 1'50 in vezana K 2'—, za vse druge in v knjigotržtvu pa stane nevezana K 1'80, vezana pa K 2'30 brez poštnine.

Pokladajte živini močna krmila, zlasti sezamove tropine!

Naša goveja živina ni več nekdanja, je izdatno požlahtnjena in ne izhaja več brez zadostnih množin beljakovin.

Pri samem senu, zlasti če ne dobiva razen tega drugega nego veliko rezanice, pa govedo ne dobi v krmi dovolj beljakovin, posebno ne sedaj, ko ne smemo živini ničesar pokladati, kar služi v prehrano ljudem. Pokladanje slabega žita in tudi krompirja je prenehalo. Beljakovine in največkrat tudi važno tolščobo dobi govedo v močnih krmilih. Najbolj znano močno krmilo so pri nas otrobi, sedaj pa tudi oljnate tropine.

Otrobi so pa postali silno dragi. Tu pa tam se dobe v deželi še po 20 h *kg*, pa le domači, katerih pa kmalu ne bo več. Danes moramo tudi pri nas računati z dunajsko ali budipeštansko ceno otrob, ki stoji vračunši prevozne stroške na Kranjsko in trgovcev dobiček, pri kupčiji na debelo 23 K za 100 *kg* torej nadrobno prav nizko računano za *kg* 24 h. Ker je predpisana močna izmletev, so sedaj ti otrobi za $\frac{1}{4}$ manj redilni, torej manj vredni kakor prejšnji. Kmalu bodo veljali otrobi 26 h *kg*, postali bodo še dražji in nazadnje jih sploh ne bo mogoče več dobiti.

Dokler se dobe oljnate tropine, je veliko umestnejše pokladati te kakor otrobe, kajti $\frac{1}{4}$ *kg* oljnatih tropin izda toliko, kakor 1 *kg* današnjih slabih otrobov, ki so skoraj samo žitne luščine.

Naši ljudje imajo iz navade najraje lanene oljnate tropine. Lanenih oljnatih tropin ni mogoče več

redno dobiti, kar pa nič ne de, ker so druge prav tako dobre ali pa še boljše.

Orehovih oljnatih tropin ima naša družba še nekaj v zalogi, a ta zaloga bo v par dneh pošla.

Posrečilo pa se je naši družbi dobiti po ovinkih večjo zalogo sezamovih oljnatih tropin, s katero bo mogla svojim udom nekaj tednov postreči.

Sezamove oljnate tropine imajo v sebi 50%, t. j. polovico beljakovin in tolščobe, dočim imajo danes otrobi iz parnih mlinov le kakih 12—13% teh snovi. Sezamovi oljnati otrobi stanejo 28 h *kg*, in kdor jih da $\frac{1}{4}$ *kg* živini, ima isti ali še boljši učinek, kakor če da cel *kg* otrobov, poleg tega pa prihrani pri takem krmiljenju vsaj $\frac{2}{3}$ stroškov za močna krmila.

Res je, da nektero živinče ne mara takoj jesti sezamovih tropin, a polagoma in počasi se vsako nanje privadi, pa jih ima rajše nego druge. V deželah, ki imajo najboljšo živinorejo, n. pr. v Švici, v Nemčiji, na Holandskem, na Danskem itd., stavijo sezamove tropine na prvo mesto. Ne bodimo starokopitneži, ne držimo se privajenega in ne vprašajmo živine, kaj ji je ljubši, ampak krmimo tako, kot nam bolj kaže, kakor je razumno, in v teh bridkih časih sploh mogoče.

Sezamove tropine so torej redilnejše in so laže prebavne kakor druge oljnate tropine ter prav tako ugodno vplivajo, t. j. nimajo nikakih postranskih neugodnih učinkov. Posebno je treba opozoriti na veliko množino apna in fosforove kisline v teh tropinah, ki so vsled tega posebno dobre za mlado živino. Izborne so te tropine za pitance. Zdrobljene ali zmlete sezamove tropine se tudi lahko dajo konjem namesto ovsa in delovnim volom. Konjem jih dajo po 1 *kg* na dan, pomešanih z ovsom, s kakim drugim močnim krmilom ali z rezanico; zmes se nekoliko ovlaži. 1 *kg* tropin nadomesti $2\frac{1}{2}$ *kg* ovsa. Volom se lahko dajo v poljubnih množinah, brez drugih močnih krmil, pomešane z rezanico. Končno so sezamove tropine prav dobra krma za molzne krave; daje se jim jih do 1 *kg* na dan zdrobljenih, zmletih ali pa pomešanih med drugo primerno krmo, in ni se bati, da bi imele kake nepovoljne posledice. Nasprotno, redno krmljenje sezamovih tropin pomnožuje mlečnost, in le v tem slučaju, če so le preveč tega krmila pokladali, je bilo presno maslo nekoliko bolj mehko. Mi toplo priporočamo sezamove tropine našim živinorejcem, ker so redilnejše kakor lanene. Če teh tropin kako živinče prvi dan ne mara, to nič ne dé, čez par dni se že nanje navadi in jih potem hlastno žre.

C. kr. kmetijska družba oddaja svojim udom sezamove tropine po 28 K za 100 *kg*, toda brez vse obveznosti do kdaj, kajti cene grede rapidno kvišku; dobi jih pa le tisti, ki jih takoj naroči in denar naprej pošlje. Kupljena zaloga sezamovih tropin je edinole na korist našim udom, če jih pa oni ne vzamejo, ne bo družba trpela prav nič škode, ker jih lahko že danes po 30 K na debelo naprej proda in dobi zanje, preden mine nekaj tednov, še veliko višjo ceno.

Umetna gnojila za zimo in pomlad!

Da zemlja bogato ali vsaj zadostno obrodi, morajo biti v njej vse najvažnejše rastlinske hranilne snovi. Te so: dušik, fos-

forova kislina, kalij pa apno. S hlevskim gnojem vračamo zemlji vse te snovi, s pridelki pa jih jemlje mo. Navadno pa jih v našem hlevskem gnoju ni dovolj, dasi brez njega ne moremo trajno izhajati, ker zemlja ne le napravi rodovitno, ampak jo tudi rahlja. Primanjkljaj rastlinskih hranilnih snovi v hlevskem gnoju nadomeščamo z umetnimi gnojili, ki imajo v sebi dušik, (dušičnata umetna gnojila so: čilski soliter, amonijev sulfat, apneni dušik itd.), fosforovo kislino, (fosfatna gnojila so: Tomasova žlindra, kostna moka, razni superfosfati, pepel itd.), kalij, (kalijeva umetna gnojila so: kalijeva sol, kajnit, pepel itd.). Ponovno in izrecno poudarjamo, da se ta gnojila ne morejo med seboj nadomeščati; zato je treba rabiti vselej vsa tista posamezna umetna gnojila, ki nadomeščajo primanjkljaj potrebnih rastlinskih hranilnih snovi v zemlji.

Za travnike so posebno važni: fosforova kislina, kalij in dušik. Kdor hoče travnik sedaj pozimi gnojiti, naj rabi kot fosfatno gnojilo kostno moko, kot kalijevo pa kalijevo sol razentega pa zgodaj spomladi apneni dušik. Letos ni dobiti Tomasove žlindre, zato jo mora nadomestiti kostna moka. Kostna moka je res dražja nego Tomasova žlindra, zato pa ima za dobro tretjino več fosforove kisline; vzeti jo je torej za tretjino manj nego Tomasove žlindre in potem je gnojenje še ceneje.

Spomladi se rabi namesto Tomasove žlindre ali kostne moke superfosfat, ki ima v vodi raztoplivo fosforovo kislino in zato hitro učinkuje.

Zelo važno je pomladno gnojenje z dušikom; ker pa letos ni čilskega solitra, mora zemlja dobiti dušik v obliki amonijevega sulfata ali apnede ga dušika. Amonijev sulfat je za krompir prav posebno izvrstno gnojilo, ki pospeši rodovitnost in prepreči gnilobo. Prav tako je tudi izvrstno za okrepitev rasti ozimnega in jarega žita ter trave in detelje, če se gnoji obenem z drugimi umetnimi gnojili.

Apneni dušik, ki je danes najceneje dušičnato umetno gnojilo, se nikdar ne sme mešati s superfosfatom in ga je zato kakih 8 dni pred ali po superfosfatu raztresati.

Izmed fosfatnih umetnih gnojil opozarjamo prav posebno na superfosfat, ki se rabi le spomladi tedaj pa na travnikih kakortudi pri drugih sedežih ter zlasti uspešno v okrepitve ozimnega in jarega žita. Superfosfata, ki je vsled vojnih razmer tudi v ceni poskočil znatno, je v teh dneh po sedanji ceni še dobiti, pozneje se bo pa gotovo podražil; dvomljivo je celo, če ga bo sploh dobiti. Superfosfat se namreč izdeluje iz surovega rudninskega fosfata, ki se predela z žvepleno kislino v superfosfat. Surovi fosfati prihajajo preko morja, vsled vojne pa je vsak nadaljni uvoz preprečen, tako da danes v Avstriji prav gotovo ni zadostnih zalog surovih fosfatov. Vrhutega občutno primanjkuje žveplene kisline; ta se namreč izdeluje iz solitarjeve kisline, ktere veliko množino je zaplenila vojna uprava, ker jo rabi za izdelovanje raznih razstreliv.

Kdor hoče prihodnje leto kaj prida pridelati, mora rabiti umetna gnojila, zlasti še, ker bo vsled pomanjkanja delovnih sil in vprežne živine polje gotovo prav zelo površno obdelano in če z gnojenjem ne poskrbimo za zadostne pridelke, imeli bomo neznosno draginjo, ali pa pravo pomankanje živil, morda celo lakoto. Od kmetovalcev je torej odvisno, da odvrnejo z vsemi sredstvi, ki so jim na razpolago, veliko nesrečo.

Danes se umetna gnojila za primerno ceno še dobe; zato naj nihče ne odlašaj, in naj si jih pravočasno priskrbi, to pa sedaj, dokler jih je še dobiti, torej že prej, nego jih rabi. Prav posebno naše kmetovalce nujno pozivamo, naj se že sedaj začne s potrebnimi množinami kostne moke in rudninskega superfosfata, kajti ti dve umetni gnojili se boste v nekterih tednih silno podražili, ali pa jih sploh ne bo več.

Nihče naj torej ne odlašaj s takojšnjim nakupom kostne moke za zimsko gnojenje travnikov in deteljišč in superfosfata za spomladansko gnojenje travnikov in njiv!

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priložena 1 K v znakih kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 1. Kako bi zabranil veliko škodo, katero mi delajo tuje kokoši po polju? (V. J. v T.)

Odgovor: Na podlagi zakona za obrambo poljščine pač morete prisiliti lastnike kokoši, da imajo kuretino zaprto, oziroma da preprečijo zahajanje kokoši na tuj, t. j. na Vaš svet. Izposlovanje primernih odredb je pa zelo sitno, zamudno in največkrat brezuspešno, ako župan nima prave volje za to; vrhutega si nakopljete dosti sovraštva. Kokoši so na njivah škodljive le val dtega, ker brskajo iz zemlje same ali pa ker popasejo kalice. Oboje pa na prav preprost način preprečite, če seme pred setvijo namočite v raztopini „antivita“, ki ga dobite pri naši družbi. Za 100 kg semena zadostuje 10 dkg antivita, kar stane 1 K 20 h.

Vprašanje 2. Krava mi je storila dvojčka, in sicer telci. Ali sta dvojčka dobra za pleme ali jih je bolje dati mesarju? (F. K. v K.)

Odgovor: Dvojčki pri živalih, ki skoté redno le po enega mladiča, so različni. Prihajajo pa iz enega oplojenega jajčeca, ako pridejo na svet zaviti v skupne jajčne kože, in od dveh različnih jajčec, če pride vsak izmed obeh dvojčkov na svet zaviti v svoje jajčne kože. Enojajčni dvojčki so navadno enegačnega spola in so za pleme sposobni, dočim izkušnja učil, da so dvojajčni dvojčki različnega spola jalovi. Če sta Vaša dvojčka enojajčna in sta prišla na svet v skupnih jajčnih kožah ter sta enegačnega spola, potem sta za pleme sposobna. Dvojčki pa so navadno slabotni in iz tega vzroka za pleme navadno manj sposobni.

Vprašanje 3. Kakšno redilno vrednost imajo prekuhane slivove tropine, ki me veljajo tukaj v bližini polovnjak po 30 v? Prasiči jih radi jedo, s posebnim veseljem pa hrustajo koščice. (A. B. v T.)

Odgovor: Vsake prekuhane sadne tropine so prav dobra krma za domače živali. Posebno velike redilne vrednosti sicer nimajo, vendar pa živali nasitijo. Zato se dajo v zvezi z drugo redilno krmo porabiti z velikim pridom. Prasiči pohrustajo tudi koščice, toda pri tem se more pripetiti nesreča, če se drobce kake koščice zatakne v črevesno gubo, kjer more povzročiti kako črevesno bolezen. V prekuhanih tropinah pa je dosti kalijevih soli, ki niso zdrave; zato ne

smete pokladati odraslemu prasiču na dan več kakor kvečjemu 2 kg slivovih tropin.

Vprašanje 4. Tukaj je zvrгла breja svinja, kateri so pokladali med drugim tudi tropine kuhanih sliv; v tropinah so bile tudi slivove koščice. Ali so slivove koščice vzrok, da je svinja zvrгла? (J. F. v Z.)

Odgovor: Da je zvrгла breja svinja, ki je dobivala prekuhane slivove tropine, pomešane s koščicami, temu niso vzrok koščice, ampak tropine, ki so sicer dobra krma, kakor je razvidno iz prejšnjega odgovora, za breje živali pa neprimerna. Sadne tropine imajo namreč v sebi veliko kalijevih snovi, ki dražijo spolovila, to pa povzroča, da breje živali zvržejo. Živalim, ki se nočejo pojati, je pa dobro pokladati take tropine, ker vzbude pojatnost.

Vprašanje 5. Kako se napravi dober cepilni vosek za sadno drevje? (J. B. v M.)

Odgovor: Za cepljenje sadnega drevja se dandanes ne rabi več vosek, ampak le cepilna smola, ki je tudi ob navadni toplini tekoča. Cepilna smola se takole pripravlja: Vzemi smrekove smole (nikakor pa ne borove) ali pa kolofoolje ter jo segrej pri ognju, da se raztopi. S trskami in z drugimi rečmi onečiščeno smolo precedi gorko skozi redko tkanino in jo tako očisti vsake primesi. Pri ognju raztopljeno smolo odmakni od ognja ter ji počasi in pazljivo prilivaj za osmi del smolne teže dobrega špirta, pa tako, da se špirit ne vname. Špirit dobro zmešaj s smolo, počakaj da se zmes ohladi in hrani tako prirejeno cepilno smolo v zaprti posodi, ker iz odprte posode špirit izhlapeva, in cepilna smola se strdi. Na vsak kg cepilne smole priporočajo kake 3 žlice lanenega olja, ki se smoli primeša in napravi, da se laže maže. Če se cepilna smola sčasom preveč strdi, primešaj ji zopet nekoliko špirta.

Vprašanje 6. Kako je zatirati uši pri goveji živini s tobačnim izvlečkom ne da bi vsled mazanja žival izgubila dlako? (F. C. v V.)

Odgovor: Zaradi mazanja s tobačnim izvlečkom žival nikdar ne izgubi dlake, in če se je to pri Vas katerikrat pripetilo, ste vzeli najbrže premočno raztopino ali pa je imela žival še kako drugo bolezen, n. pr. kožne lišaje. Za zatiranje uši pri goveji živini vzemite 1½% do 2% raztopino tobakovega izvlečka; ta se napravi, če na liter vode dobro vmešate 1½ do 2 jedilni žlici tobakovega izvlečka. S tobakovo vodo pa mažite le zdravo kožo, kajti na ranjeni koži more priti tobak v kri, in povzročiti, da žival pogine.

Vprašanje 7. Pri nas je letos rdečica pri prasičih močno razsajala in še sedaj pozimi se pripete novi slučajji te kuge. Prepričali smo se, da je cepljenje prasičev proti rdečici prav izborno sredstvo proti tej kužni bolezni, toda s tem imamo velike težave, ker skoro da ni dobiti živinozdravnika, ki bi prišel prasiče cepiti in vrhutega je cepljenje tudi drago. Vprašam torej kje je dobiti cepivo proti rdečici pri prasičih, kje se dobi cepilna priprava in kako naj prasiče cepimo, ker hočemo sami vršiti to delo? (I. P. v D.)

Odgovor: Cepljenje prasičev proti rdečici po zakonu, ki se tiče zatiranja in odvratanja živinskih kug, ne sme nihče drugi vršiti kakor le diplomiran živinozdravnik. Pripravo za cepljenje pač lahko dobite, nikakor pa ne cepiva samega, ker ga ne izroče nikomur drugemu kakor le živinozdravniku. Če bi po ovinkih in po zvijači prišli do cepiva in bi prasiče sami cepili, bi zapadli strogi kazni. Sicer pa nikar ne mislite, da je cepivo proti rdečici tako nedolžna reč, ampak je izredno hud strap; le zato ga ne sme nihče drugi v roke dobiti kakor veščak, ki je o ravnanju s tem cepivom dobro poučen. V zadnjem času sta pri nas hudo obolela dva živinozdravnika, ki sta imela opraviti s cepivom

proti rdečici in če se kaj takega pripeti veščakom, ki vedo kaj je to cepivo in kako je z njim ravnati, kako naj se potem taka nevarna reč da v roke popolnoma neveščim ljudem, ki o njej niti pojma nimajo? Je pač skrajni čas naše kmetovalce poučiti, da bodo bolj spoštovali živinozdravniško in sploh naravoslovno vedo kakor doslej. Pri kmetovalcih je poglavitna naloga vsestransko znati kako je mogoče bolezni preprečiti, ne pa kako se obolelo živino zdravi. Če imamo letos toliko rdečice in še celo sedaj pozimi, temu vzrok so kmetovalci sami, ki ne vedo odkod prihaja ta kuga in ki se jim zdi predpisano razkuževanje samo sitnarjenje oblasti, dasi je v resnici le sredstvo, s katerim varuje kmetovalec nepotrebne škode.

Vprašanje 8. Koliko časa po otelitvi naj se krava zopet ubreji? (F. P. v T.)

Odgovor: Na to vprašanje se ne da splošno odgovoriti, ker je to odvisno od raznih okoliščin. Krava se poja čez 3 do 4 tedne po otelitvi. Včasih je dobro, da se takoj ubreji včasih pa kaže z ubrejitvijo dlje časa čakati. Naše krave so povečini že požlahtnjene pasme in pridejo premalo na pašo. Zato je nevarno čakati z ubrejitvijo, ker se more pripetiti pozneje, da se ne pojajo več. In to je vzrok, da priporočajo, naj se krava, ki pri dobri krmi stoji vedno v hlevu, ubreji precej, ko se prvič poja. V tem slučaju krava stori čez 10 mesecev po teletu, kar jo slabi in torej ni dobro. Posebno velja to za tiste krave, ki po teletu dolgo časa molzejo in torej z mlekom izgube dosti snovi. Krave, ki so splošno žilvahnne, to so največ manj žlahtne krave in tiste, ki se veliko na paši pregibajo, se pa redno pojajo vsake tri do štiri tedne. Pri teh nikakor ni napačno počakati z ubrejitvijo 3 do 4 mesece, pa tudi dlje po otelitvi. So pa tudi žlahtne krave, ki kratek čas molzejo; tiste naj se pa sploh ubreji precej, ko se prvič pojajo. Kjer hočejo, da se krave otelje v gotovem, gospodarsko ugodnem času, naj puste seveda krave k biku v primernem času brez ozira na otelitev. Poleg tega je pa seveda treba gledati tudi na individualnost posamezne krave, ker nektero kravo kaže vsled njenih posebnih lastnosti ubrejiti že pri prvi pojatvi, drugo zopet šele pri kakšni poznejši.

Vprašanje 9. Nameravam od raznih strank kupovati pepel za gnojenje, zato vprašam, koliko je vreden 1 q pepela? (V. R. v R.)

Odgovor: Da rastline dobro uspevajo, morajo dobiti v zemlji v zadostni množini vseh potrebnih hranilnih snovi, in sicer predvsem dušika, fosforove kisline, kalija in raztopljivega apna. Kadar gnojimo, moramo rastlinam postreči z gnojem, v katerem so vse hranilne snovi. Gnojenje z gnojem, ki ima le eno ali dve teh hranilnih snovi v sebi, je le tedaj umestno, če je v zemlji dovolj ostalih hranilnih snovi. Lesni pepel ima v sebi le kalij in fosforovo kislino, ne pa dušika; zato ni gnoj, ki bi mogel nadomeščati dlje časa hlevski gnoj, ne glede na to, da poslednji tudi vrhutega še na fizikalne lastnosti zemlje ugodno vpliva. Pepel moramo torej smatrati za umetno kaljevo in fosfatno gnojilo; ki deluje torej enostransko in le v zemljah, ki imajo že od preje dovolj dušika. Pepel je različne sestave; sestava pa je zavisna od lesne vrste. Najboljši je bukov pepel, ki ima v sebi 12% kalija in 8% v vodi raztopljive fosforove kisline. Pepel mehkega lesa ima v sebi več kalija, pa dosti manj fosforove kisline. Vrednost čistega presejanega pepela je presoditi po ceni kalijevih in fosfatnih gnojil. Kilogramski odstotek kalija je po današnjih cenah umetnih gnojil vreden kakih 34 vinarjev, kilogramski odstotek v vodi raztopljive fosforove kisline pa 64 vinarjev. Potemtakem znaša danes vrednost 100 kg čistega bukovega pepela dobrih 9 K.

Družbene vesti.

* Z današnjo (prvo) številko smo pričeli XXXII. letnik. To številko dobe iz upravnih razlogov vsi dosedanji udje in naročniki. Prosimo, naj nam je nihče ne vrne, čeprav ne ostane v l. 1915. družbenik, oziroma listov naročnik. Prav nujno prosimo, naj vsak takoj naznani družbi, oziroma upravništvu, če lista sploh ali redno ne prejema, ne pa pozneje, kakor se pogostoma dogaja, da nam konci leta o pobiranju udnine udje tožijo, da vse leto niso prejeli lista. Kaka pomota se pri tolikem številu prav lahko pripeti. Če se pa nedostatki sproti naznanjajo, se tudi lahko sproti odpravljajo.

Kazalo za lanski letnik „Kmetovalca“ je sestavljeno in bo kmalu dotiskano. Ker pa ogromna večina prejemnikov „Kmetovalca“ ne hrani in jim je torej kazalo nepotrebno ter bi si družba naredila le nepotrebne ogromne stroške, če bi kazalo poslala vsem prejemnikom, zato dobe to kazalo naknadno brezplačno doposlano le tisti, ki ga izrecno zahtevajo.

* P. n. gg. načelnike podružnic in sploh družbene ude opozarjamo, da znaša udnina za vsakega uda, izvemši za gg. učitelje, 4 K na leto. Kdor ne plača vse letnine, nikakor ne more biti družbeni ud. Če kaka podružnica sklene, da za svoje ude ne vzame drevja, ali če kak nd ne mara za pristoječe mu sadno drevje, je vseeno od vsakega uda na vsak način izterjati 4 K letnine ter je potem 2 K poslati glavnemu odboru v Ljubljano in 2 K ostaneta podružnici.

* Sadno drevje za l. 1915. Za štiri brezplačna sadna drevesa se vsako leto zglašijo toliko podružnic in posameznih udov, da bo c. kr. kmetijski družbi prav težko ustreči vsem zahtevam iz svoje drevesnice, zato odločno izjavlja, da se bo oddajalo spomladi brezplačno drevje edinole tistim podružnicam, oziroma udom, ki bodo do 5. marca naročili sadna drevesa in do tedaj plačali tudi svojo udnino. Nikakor se pa ne more nobenemu udu dati večje število drevja proti plačilu.

* Oddaja družbenega drevja udom spomladi l. 1915. se bo vršila po določilih, ki so razglašeni v „Kmetovalcu“ med uradnimi vestmi. Pri onem sadnem drevju, ki ga posamezne podružnice dobe za svoje ude, in pri tistem sadnem drevju, ki ponj pridejo posamezni udje osebno v Ljubljano, ostane vse pri starem, dočim je družba prisiljena zaradi dragih delovnih sil in drage ovojne s'ame odslej zaračunati za vse druge pošiljatve sadnega drevja stroške za ovoj in za vozni list.

* Vsakega p. n. dosedanjega gosp. uda, oziroma naročnika, prosimo, da naj nam ostane zvest tudi v novem letu ter naj nam vsak pridobi vsaj enega novega uda. To gotovo ni težko v očigled mali letnini 4 kron. Te prošnje pa ne stavimo zaradi dobičkarije, saj vsak ud dobro ve, da družba nima od udov nič. Z ozirom na ugled je pa važno, da je družba močna. Glede na vsebino lista pa obetamo, da jo bomo, kakor doslej vsako leto, tudi v sedanjem letu zboljšali, bodisi glede količinski kakor glede kakovosti.

* Častita načelništva podružnic in gg. družbene ude prosimo, da naj nam kolikor mogoče kmalu pošljejo svojo udnino, drugače se zadržuje razpošiljanje „Kmetovalca“ za leto 1915.

* Vsako naročilo se pri sedanjih razmerah zvrši le proti predplačilu ali po povzetju; družba v tem

oziru ne more delati izjeme, ker tudi dobavitelji napram družbi enako postopajo. Naročniki in tudi načelniki podružnic, ki naročijo kmetijske potrebščine za svoje podružnice, naj družbi denar obenem z naročilom vpošiljajo, ali pa naj privolijo, da se vrednost pošiljatve povzame. Vse cene so razvidne iz »Družbenih vestí«. Najceneje izhajajo naročniki, če na podlagi nižje objavljenih cen sami izračunajo, koliko stanejo naročene potrebščine; njih vrednost naj družbi po poštni položnici naprej plačajo, kajti v tem slučaju si prihranijo dokajšnjo povzeto provizijo, ki jo železnica sicer zaračuni.

* Umetna gnojila ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Rudninski superfosfat s 14% v vodi raztopne fosforove kisline po K 9—100 kg z vrečo vred. Pri naročilih na cele vagone se pošlje to gnojilo franco na vsako železniško postajo. Ker tvornici vreče primanjkujejo, naj naročniki po možnosti pošljejo svoje vreče ali pa naj izjavijo, da so zadovoljni stem, če jim tvornica pošlje gnojilo brez vreč, t. j. prosto naloženo. V tem slučaju dobijo pri vagonu 50 kron popusta za vreče.

Kalijevo sol po K 13-60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 7 K. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kaljevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 42% kalija in stane 13 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—14% kalija ter stane 6 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 5 K 90 h.

Kajnit po 6 K 50 h 100 kg.

Kostno moko po 11 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 12 K 100 kg.

Apneni dušik po 24—K 100 kg iz Ljubljane.

Amonijev sulfat po K 38—100 kg iz Ljubljane.

To dušičnato gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kaljevo soljo. Raba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spise: »Gnojenje vinogradov« v 5. in 6. številki in »Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozikom na umetna dušičnata gnojila« v 6. številki letošnjega »Kmetovalca«.

Umetna gnojila. Nekatere vrste umetnih gnojil so tvornice vsled podražitve surovin, vsled pomanjkanja delovnih moči in silne podražitve jute za vreče precej občutno podražile. Cene se vrhutega vedno izpreminjajo, zato družba ob morebitni zopetni podražitvi ne more prevzeti odgovornosti, da zvrši naročitve po danes objavljenih cenah.

* Za živinorejce ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Klajno apno, 38—42%, precipitirano (ne žgano) blago, oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg po 26 h. V manjših množinah pa po 28 h kg. Za manjše pošiljatve na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja.

Živinsko sol družba udom ne more več priskrbeti ker je oddajanje na državnem kolodvoru začasno prekinjeno.

Ribja moka. Odslej bo imela c. kr. kmetijska družba v zalogi ribjo moko, ki je izborna močno krmilo za prasiče. Družba jamči za njeno sestavo in zlasti za okoliščino, da zanesljivo nima v sebi preveč tolačsobe. Opozorjamo prasičerejce na spis „Močno krmilo »ribja moka« kot pospeševalno sredstvo za rast in pitanje prasičev“, ki je izšel v devetnajsti številki lanskega „Kmetovalca“ in ki ga kot „Gospodarsko navodilo“ prasičerejem in tudi perutninarjem na zahtevanje brezplačno pošljemo. Ribja moka vsebuje najmanj 50% beljakovin, 13% fosforovokslega apna in največ 3% tolačsobe ter stane 40 vinarjev *kg* z vrečo vred. — Majhne platnene vrečice, ki vsebujejo po 5 *kg*, stanejo 2 kroni 20 vinarjev z vrečico in voznim listom vred, a brez poštnine.

Tropine podzemeljskega oreha. Te tropine imajo zajamčeno 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 28 K 100 *kg* iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlaže prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebej po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmljenje z močnimi krmili; dobivajo se v vrečah po 75 *kg*.

Lanene tropine so družbi pošle.

Sezamove tropine. Družba je kupila večje množine najfinije zmletih sezamovih tropin in jih oddaja po K 28.— 100 *kg* iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo v vrečah po 75 *kg*. — Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe zadostno množino teh tropin, ker utegnejo oljarni pozneje ceno vsled večje porabe znatno povišati.

Vreče od tropin se morajo družbi vrniti in se zanje zaračuna začasno 1 K za komad.

* Zaloga modre galice je pri kmetijski družbi popolnoma pošla in družba ne sprejema nobenih naročil več na modro galico po 80 K. Na družbene podružnice, ki niso modre galice pravočasno naročile se ni mogoče več ozirati ter se jim naprej poslani denar vrne. Podružnice, ki so galico prejele, je ne smejo nikomur drugemu oddati kakor edinole družbenim udom. Kdor jo hoče imeti, pa naj postane družbeni ud. Morja se bo družbi posrečilo še nekaj galice dobiti, a ta bo veliko dražja, kajti kakor sedaj razmere stoje, jo bo težko oddajati pod 100 K za 100 *kg*, in še to le v slučaju, če se dobi. Kdor še nima galice, pa jo vendarle želi dobiti po tej ceni, naj se pismeno obrne na našo družbo.

* Perocid je za zatiranje peronospore na trtah ravnotako dobro sredstvo kakor modra galica; ima pa še to prednost, da ostane raztopina dolgo porabna, kar ne velja za raztopino modre galice; perocida pa se mora za eno tretjino več vzeti kakor modre galice. Ker stane perocid danes 50 K, pride torej enako močna raztopina kakor ona modre galice na 75 K. Opozorimo prav nujno na tozadevni spis v zadnji številki „Kmetovalca“ iz lanskega leta, in pozivam vse tiste, ki nimajo modre galice, naj hitro naroče pri naši družbi perocid, kajti tudi zaloga tega blaga je silno majhna, ker je tvornica družbinemu naročilu le deloma ugod'la.

* Antlavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha, graščice, travnih in deteljnih semen itd. pred poljskimi vrnanami, vrabci, kokošmi, golobi, fazani itd. stane *kg* 10 kron.

Deset dek v desetih litrih vode raztopljenega antiavita zadostuje za impregniranje 100 *kg* setve in stane proti predplačilu K 1-20 ter se razpošilja kot vzorec brez vrednosti. Glede uporabe antiavita opozorjamo na spis „Odvratanje škode po vranah“ v „Kmetovalcu“ šte. 2. z dne 15. marca 1914.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Naredbe glede oddaje družbenega sadnega drevja spomladi 1. 1915.

Gg. ude prosimo, naj svoje naročitve na sadno drevje prilgase pri svojih podružnicah, oni pa, ki niso uvrščeni v podružnice, v družbeni pisarni v Ljubljani ustno ali pismeno, zlasti udje zunaj Kranjske. V vsaki pismeni naročitvi je povedati, na katero železniško postajo naj se drevje pošlje.

Oddajalo se bo visoko in pritlično drevje. Ker je zaloga posameznih skupin in različnih vrst omejena, si družba pridruže pravico, da namesto naročenih vrst, ki so že pošle ali jih sploh nima, dá drevesa drugih primernih vrst, če jih bo še imela.

Naročitev na sadno drevje proti plačilu družba ne bo zvrševala.

Pri naročanju veljajo tele določbe:

1. Podružnica sklene, ali vzame za svoje ude brezplačna drevesca ali ne. Če jih vzame, potem mora poslati vso udnino glavnemu odboru v Ljubljano, če jih pa ne vzame, ji ostane polovica udnine za podružnične namene; le udnino gg. učiteljev mora vso poslati glavnemu odboru.

2. Če podružnica obdrži polovico udnine, morejo njeni udje dobiti po štiri drevesca za znižano ceno 2 kron.

3. Pri pošiljativah na posamezne ude se zaračunijo stroški za zavoj in za vozni list.

4. V družbeni drevesnici se nahajajo samo visoke in nizke jablne in hruške, potem hruške moštнице in tepke ter češplje. Zato prosimo, da se druge vrste ne naročajo (n. pr. češnjje, orehi, kostanji, trte ali smreke itd., teh kmetijska družba nima).

5. Vsa naročila je treba

do 5. marca 1915

sporočiti družbi. Kdor do tega časa ne naroči brezplačnega drevja ter tudi udnine ni plačal, potem ne bo imel več pravice do njega.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice na Bledu dne 24. januarja
t. 1. ob polštirih popoldne v Blejskem domu.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnika.
2. Pregled računov.
3. Naročitev sadnih dreves.
4. Volitev odbora in načelnika.
5. Raznoterosti.

Opomnja: Če bi ob deločenih uri ne bilo navzočih zadostno število udov, se bo pol ure pozneje zborovalo ob vsakem številu navzočih udov.

Šimen Kežar, načelnik.